

Vergaderjaar 2020–2021

32 847

Integrale visie op de woningmarkt

Nr. 702

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 december 2020

Zoals toegezegd tijdens het Algemeen Overleg «Klimaatakkoord gebouwde omgeving» van 12 oktober 2020 (Kamerstukken 32 813 en 32 847, nr. 608) en in de brief aan uw Kamer van 26 oktober jongstleden¹, stuur ik hierbij de evaluatie toe van het aanvraagproces en de selectieprocedure van de tweede ronde proeftuinen aardgasvrije wijken.

Evaluatie aanvraag- en selectieproces tweede ronde proeftuinen

Op 26 oktober 2020 heb ik de selectie bekend gemaakt van 19 proeftuinen in de tweede ronde. Het totaal aantal proeftuinen binnen het Programma aardgasvrije wijken (PAW) komt daarmee op 46. De 19 aanvragen zijn openbaar gemaakt en samen met de motivaties van de Adviescommissie aardgasvrije wijken op 24 november 2020 aan uw Kamer toegezonden².

Om met oog op de volgende ronde lering te trekken uit het de selectieproces van de tweede ronde, heb ik, net als bij de eerste ronde, aan TwynstraGudde opdracht gegeven om samen met gemeenten (zowel geselecteerde als niet-geselecteerde) en betrokkenen bij de selectie (expertteams en de leden van de Adviescommissie aardgasvrije wijken) het aanvraagproces en de selectieprocedure te evalueren.

Het evaluatierapport heb ik als bijlage aan deze brief gevoegd³. Hierna zal ik aangeven wat ik met de gepresenteerde aanbevelingen doe in de derde ronde proeftuinen die gepland is voor 2021.

¹ Kamerstuk 32 847, nr. 687.

² Kamerstuk 32 847, nr. 697.

³ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

Algemene conclusies en aanbevelingen

De hoofdconclusie is dat de aanpak voor het aanvraag- en selectieproces in de basis goed heeft gewerkt. Het doel van de proeftuinen is bekend en wordt onderschreven door de gemeenten en betrokkenen bij de selectie. De verbeteringen in het aanvraagproces ten opzichte van de eerste ronde werden als positief ervaren en de gehanteerde selectieprocedure bleek ook deze ronde een geschikte methodiek om tot een selectie te komen. Deze sterke punten wil ik behouden in een volgende selectieronde. Wel kunnen het leerdoel, het aanvraag- en selectieproces en de selectiecriteria verbeterd worden, zowel met het oog op zorgvuldigheid als transparantie. De in het rapport genoemde verbeterpunten en aanbevelingen zal ik betrekken bij de derde ronde en licht ik hieronder op hoofdlijnen toe.

Meer focus en aanscherping van de selectiecriteria

De belangrijkste aanbeveling in het rapport is om meer focus aan te brengen in het leerdoel en hier de voorwaarden op aan te passen. Dit door het portfolio van proeftuinen en de leervragen te inventariseren, een aanscherping in de focus te overwegen en expliciet te maken welke leervragen nog beantwoord moeten worden.

Zoals aangekondigd in de brief aan uw Kamer van 26 oktober 2020⁴ zal ik in ieder geval in de derde ronde meer nadruk leggen op stapsgewijze oplossingen met een groot CO₂-besparingspotentieel. Een dergelijke aanpak ligt vooral voor de hand in wijken waar het aardgasnet voorlopig nog niet aan vervanging toe is, of de alternatieven nog niet voldoende uitontwikkeld zijn of nog te duur zijn. Door het toevoegen van dit type aanpakken kan een goede aanvulling gerealiseerd worden op het huidige palet aan proeftuinen. Ook voor deze aanpakken blijft aardgasvrij in 2050 het eindbeeld.

Daarnaast zal ik de resultaten van de reflectieve monitor van de eerste ronde proeftuinen gebruiken om te analyseren welke leervragen nog onvoldoende bestreken worden door het bestaande palet aan proeftuinen. Deze leervragen zal ik expliciet maken in de uitvraag aan gemeenten en ik zal de voorwaarden aanpassen op de aangescherpte focus. In navolging van de aanbevelingen in het evaluatierapport zal ik bovendien de selectiecriteria in de volgende ronde optimaliseren en de afwegingen van de Adviescommissie meer expliciet maken. Een nadere inhoudelijke uitwerking van de derde ronde zal ik bij het versturen van de voortgangsrapportage van het PAW in het eerste kwartaal van 2021 met uw Kamer delen.

Aanvraagproces en informatievoorziening

Gemeenten zijn overwegend positief over de inrichting van het aanvraagproces en de informatievoorziening werd als uitstekend beoordeeld. De doorgevoerde wijzigingen ten opzichte van de eerste ronde, zoals de introductie van het digitale aanvraagformulier, de rekentool, en de regionale bijeenkomsten, werden door de meeste respondenten als positief ervaren. Deze elementen zal ik dan ook behouden voor de volgende ronde. Wel zal ik, conform de aanbevelingen, de aanvraagprocedure optimaliseren door onder andere het digitale aanvraagformulier verder te verbeteren en de helpdesk tijdig(er) in te richten.

⁴ Kamerstuk 32 847, nr. 687.

Selectieprocedure en bekendmaking

Uit het rapport blijkt dat de gekozen selectieprocedure een doelmatige methode is om tot een selectie te komen. De selectie verliep in twee fasen. Eerst hebben expertteams, onder coördinatie van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, een kwaliteitsanalyse per thema opgesteld. Deze analyses hebben als hulpmiddel voor de Adviescommissie gediend bij het opstellen van haar advies aan mij over de te selecteren proeftuinen. De leden hebben daarnaast zelf de volledige aanvragen beoordeeld en een eigen afweging gemaakt. In de kwaliteitsanalyse is bewust geen weging gegeven aan of tussen de thema's, dat was namelijk aan de leden van de Adviescommissie. De twee stappen en de kwalitatieve wijze van beoordeling zal ik in stand houden.

Ik zal de selectiewijze verder verfijnen en de mogelijkheden van een voorselectie door experts onderzoeken, conform de aanbevelingen in het rapport.

Alle gemeenten die een aanvraag hebben ingediend, ontvingen een beschikking met daarin de inhoudelijke motivatie opgesteld door de Adviescommissie. Deze motivaties van de geselecteerde gemeenten heb ik op 24 november 2020 met uw Kamer gedeeld⁵. Vervolgens hebben de gemeenten ook de kwaliteitsanalyses per thema over de aanvragen ontvangen.

De informatie over de integrale afweging van de Adviescommissie werd door de respondenten van de evaluatie als niet toereikend ervaren, met name door de aanvragers die niet zijn geselecteerd. Voor de derde ronde zal ik nog meer aandacht besteden aan de informatievoorziening omtrent de selectie, waarbij ik mij met name richt op een goede en uitgebreide motivatie van selectie of niet-selectie.

De huidige werkwijze waarop aan aanvragers terugkoppeling is verzorgd – middels telefonisch contact, informatie per e-mail en de mogelijkheid om als gemeente zelf te communiceren over de bekendmaking – werd breed gewaardeerd. Ik zal deze wijze van bekendmaking behouden voor de derde ronde.

Naamgeving Programma aardgasvrije wijken

Tijdens het Algemeen Overleg «Klimaatakkoord gebouwde omgeving» van 12 oktober 2020 heb ik aangegeven na te willen denken over de naamgeving van het PAW. Het programma gaat over verduurzaming van wijken en is dus breder dan alleen aardgasvrij. De naamgeving van het programma viel buiten de scope van de evaluatie van het aanvraag- en selectieproces. Wel heb ik in de uitvraag naar gegevens voor de kwantitatieve monitor aan de proeftuinen de vraag opgenomen wat voor de eerste ronde proeftuingemeenten de beste naam van het programma zou zijn en waarom. De resultaten hiervan komen terug in de voortgangsrapportage van het PAW die in het eerste kwartaal van 2021 naar de Tweede Kamer wordt gestuurd.

Voortgangsrapportage PAW en aangepast programmaplan

Zoals aangekondigd in de brief over de tussenevaluatie van het PAW⁶ zal ik in het eerste kwartaal van 2021 het aangepast programmaplan van het PAW naar uw Kamer sturen, samen met de tweede voortgangsrapportage. In deze voortgangsrapportage zal ik, naast bovengenoemde punten, de

⁵ Kamerstuk 32 847, nr. 697.

⁶ Kamerstuk 32 847, nr. 684.

resultaten van de laatste monitoringscyclus PAW, die bestaat uit een kwalitatief, kwantitatief en wetenschappelijke deel, met uw Kamer delen. Verder heb ik in deze brief toegezegd om samen met het Uitvoeringsoverleg Klimaatakkoord Gebouwde Omgeving te bezien hoe het PAW nog sterker verbonden kan worden met de uitvoering van het Klimaatakkoord en specifiek het opschalen van de wijkgerichte aanpak. Hierbij worden de resultaten van de reflectie op één jaar Klimaatakkoord Gebouwde omgeving⁷ betrokken.

Planning derde tranche proeftuinen

De komende maanden zal ik de focus van de derde ronde en de betekenis hiervan voor de selectiecriteria verder uitwerken in samenspraak met de medeoverheden en de Adviescommissie aardgasvrije wijken. Daarnaast zal ik de genoemde aandachtspunten omtrent het aanvraag- en selectieproces adresseren. Ik voorzie op 1 juni 2021 gereed te zijn om de aanvraag van de derde tranche open te stellen. De indieningsdatum zal dan op 1 november 2021 liggen, om gemeenten voldoende tijd te geven om een aanvraag op te stellen. Indien deze planning gevolgd kan worden, zal ik in het eerste kwartaal van 2022 de selectie van de derde ronde proeftuinen bekend maken.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
K.H. Ollongren

⁷ <https://www.klimaatakkoord.nl/actueel/nieuws/2020/09/21/leren-van-een-jaar-klimaatakkoordgebouwde-omgeving>.